

Obsah

1	Předmluva k druhému vydání	8
2	Mnohočleny a algebraické rovnice	9
2.1	Pojem mnohočlenu (polynomu)	9
2.2	Algebraické operace s polynomy	11
2.3	Podíl dvou polynomů	12
2.4	Hornerův algoritmus	13
2.5	Algebraické rovnice	15
2.5.1	Kořen rovnice a základní věta algebry	15
2.5.2	Vlastnosti kořenů algebraické rovnice s reálnými koeficienty	17
2.6	Souvislost kořenů a koeficientů algebraické rovnice	18
2.7	Cvičení	19
2.8	Kontrolní otázky	20
3	Maticový počet	21
3.1	Pojem matice	21
3.2	Vlastnosti matic	21
3.2.1	Rovnost matic	21
3.2.2	Transponování matic	22
3.2.3	Význačné matice	23
3.3	Aritmetické operace s maticemi	24
3.3.1	Součet matic	24
3.3.2	Násobení matice číslem	25
3.3.3	Součin matic	26
3.4	Determinant čtvercové matice	29
3.4.1	Definice determinantu	29
3.4.2	Sarrusovo pravidlo	31
3.4.3	Další způsoby výpočtu determinantu	33
3.4.4	Vlastnosti determinantů	35
3.5	Inverzní matice	37
3.5.1	Regulární a singulární matice, inverzní matice	37
3.5.2	Vlastnosti inverzní matice	38
3.6	Cvičení	39
3.7	Kontrolní otázky	42

4 Soustavy lineárních rovnic	44
4.1 Základní pojmy	44
4.2 Metody řešení soustav lineárních rovnic	47
4.2.1 Elementární úpravy matic	47
4.2.2 Gaussova eliminační metoda	48
4.2.3 Podmínky řešitelnosti soustavy lineárních rovnic	51
4.2.4 Cramerovo pravidlo	53
4.3 Soustavy lineárních rovnic s parametrem	55
4.4 Výpočet inverzní matice	57
4.4.1 Výpočet inverzní matice eliminací	57
4.4.2 Výpočet inverzní matice pomocí determinantu	61
4.5 Cvičení	62
4.6 Kontrolní otázky	64
5 Vlastní čísla a vlastní vektory matic	65
5.1 Charakteristický polynom a charakteristická rovnice matic	65
5.2 Výpočet vlastních čísel matic	65
5.3 Vlastní vektory matic	67
5.4 Cvičení	69
5.5 Kontrolní otázky	69
6 Vektorový počet	71
6.1 Euklidovský prostor E_3	71
6.2 Vázaný a volný vektor	72
6.3 Souřadnice vektoru a algebraické operace s vektory	73
6.4 Vektorové zaměření prostoru E_3 a ortonormální báze	75
6.5 Lineární závislost a nezávislost vektorů	76
6.6 Báze a dimenze	77
6.7 Skalární součin vektorů	77
6.8 Vektorový součin	80
6.9 Smíšený součin	83
6.10 Lagrangeova identita a Cauchyova nerovnost	86
6.11 Cvičení	86
6.12 Kontrolní otázky	89

7	Analytická geometrie lineárních útvarů v $\mathbb{E}_3$	90
7.1	Rovnice přímky	90
7.1.1	Vektorová rovnice přímky	90
7.1.2	Parametrické vyjádření přímky	90
7.2	Vzájemná poloha dvou přímk	92
7.3	Rovina	94
7.3.1	Vektorová rovnice roviny	94
7.3.2	Parametrické vyjádření roviny	95
7.3.3	Hessův normálový tvar rovnice roviny	95
7.3.4	Obecná rovnice roviny	95
7.3.5	Úsekový tvar rovnice roviny	96
7.4	Vzájemná poloha dvou rovin, průsečnice dvou rovin	98
7.5	Geometrická interpretace Gaussovy eliminace	100
7.6	Vzájemná poloha přímky a roviny	102
7.7	Vzdálenost bodů, přímek a rovin	103
7.7.1	Vzdálenost bodů A, B	104
7.7.2	Vzdálenost bodu A od přímky q	104
7.7.3	Vzdálenost bodu B od roviny α	106
7.7.4	Vzdálenost rovnoběžných přímek p a q	106
7.7.5	Vzdálenost mimoběžných přímek q a r	107
7.7.6	Vzdálenost přímky p od rovnoběžné roviny β	108
7.7.7	Vzdálenost rovnoběžných rovin α a β	108
7.8	Odhylky přímek a rovin	108
7.8.1	Odhylka přímek p a q	109
7.8.2	Odhylka přímky p a roviny α	109
7.8.3	Odhylka rovin α a β	110
7.9	Příčky mimoběžek	110
7.9.1	Příčka mimoběžek a, b bodem M	111
7.9.2	Příčka mimoběžek a, b rovnoběžná s přímkou c	111
7.9.3	Nejkratší příčka mimoběžek a, b	112
7.10	Cvičení	112
7.11	Kontrolní otázky	116
8	Geometrická zobrazení a transformace souřadnic	118
8.1	Transformace kartézského systému souřadnic	119
8.2	Homogenní souřadnice	122
8.3	Geometrické transformace v $\mathbb{E}_2$, resp. v $P(\mathbb{E}_2)$	123
8.3.1	Posunutí neboli translace	123

8.3.2	Otáčení neboli rotace okolo bodu	124
8.3.3	Osová souměrnost	124
8.3.4	Změna měřítka neboli dilatace	125
8.3.5	Obecná affiní transformace	125
8.3.6	Skládání transformací	127
8.3.7	Inverzní geometrická transformace	128
8.4	Geometrické transformace v E_3 , resp. v $P(E_3)$	128
8.4.1	Posunutí neboli translace	128
8.4.2	Otáčení neboli rotace okolo osy	128
8.4.3	Souměrnost podle roviny	129
8.4.4	Dilatace	130
8.4.5	Obecná affiní transformace a projektivní transformace	130
8.5	Skládání transformací a inverzní transformace	131
8.6	Cvičení	133
8.7	Kontrolní otázky	135
9	Některé nekartézské souřadnicové soustavy	136
9.1	Sférické souřadnice	136
9.2	Cylindrické souřadnice	137
9.3	Využití nekartézských souřadnic	137
9.4	Cvičení	137
9.5	Kontrolní otázky	138
10	Nelineární útvary v rovině a v prostoru	139
10.1	Vektorové a parametrické vyjádření křivek	139
10.1.1	Kružnice	140
10.1.2	Elipsa	142
10.1.3	Parabola	143
10.1.4	Hyperbola	144
10.1.5	Obecná rovnice kuželosečky	145
10.2	Vektorové vyjádření kuželových, válcových a rotačních ploch	149
10.2.1	Obecná kuželová plocha	149
10.2.2	Obecná válcová plocha	150
10.2.3	Rotační plocha	150
10.3	Rotační plochy druhého stupně (kvadriky) v E_3	151
10.3.1	Kulová plocha	152
10.3.2	Rotační elipsoid	152

10.3.3 Rotační paraboloid	152
10.3.4 Rotační hyperboloid jednodílný	153
10.3.5 Rotační hyperboloid dvoudílný	153
10.4 Obecná rovnice kvadriky	153
10.5 Kuželosečky a kvadriky v obecné poloze	160
10.6 Cvičení	164
10.7 Kontrolní otázky	166

11 Použité a doporučené informační zdroje 167

Právě v tomto místě bychom rádi upozornili na využití knihy „Vektory a kovektory v geometrických a fyzikálních aplikacích“ od prof. Ing. Jana Šípka, Ph.D., a Mgr. Pavla Šípka, Ph.D., kterou jsme vydali v roce 2011. V knize je obsaženo mnoho zajímavých informací o vektorech a kovektorech, které budou využity v dalších kapitolách. Knihu lze zakoupit v nakladatelství MATEON s.r.o. v Bratislavě nebo online na www.mateon.sk. V knize je také uvedena i možnost zakoupení elektronické verze knihy.

Výše uvedené informace o vektorech a kovektorech byly vytvořeny pro studenty vyučujícími matematiku a fyziku na vysokých školách. V knize je obsaženo mnoho zajímavých informací o vektorech a kovektorech, které budou využity v dalších kapitolách. Knihu lze zakoupit v nakladatelství MATEON s.r.o. v Bratislavě nebo online na www.mateon.sk. V knize je také uvedena i možnost zakoupení elektronické verze knihy.

Na konci knihy je uveden i seznam použitých literatury a dalších informací, které budou využity v dalších kapitolách. Knihu lze zakoupit v nakladatelství MATEON s.r.o. v Bratislavě nebo online na www.mateon.sk.

Autorem knihy je doc. Ing. Ján Šípek, Ph.D., a Mgr. Pavol Šípek, Ph.D. V knize je obsaženo mnoho zajímavých informací o vektorech a kovektorech.

Autorem knihy je doc. Ing. Ján Šípek, Ph.D., a Mgr. Pavol Šípek, Ph.D. V knize je obsaženo mnoho zajímavých informací o vektorech a kovektorech.